

Provincie Overijssel
Luttenbergstraat 2
Postbus 10078
8000 GB Zwolle
Telefoon 038 499 88 99
www.overijssel.nl
postbus@overijssel.nl
KvK 51048329
IBAN NL45 RABO 0397 3411 21

SER Overijssel
Per e-mail aan secretaris-directeur
mevrouw drs. O.P. Wertheim-Davygora
OP.Wertheim-Davygora@overijssel.nl

Inlichtingen bij
J. Daems
Telefoon 038 499 7531
JC.Daems@overijssel.nl

Datum	Kenmerk	Zaaknummer	Pagina	Bijlagen	Uw brief	Uw kenmerk
07.03.2023	D2023-02-005872	2023-004533	1 van 5	3	14.02.2023	

Onderwerp: reactie op SER advies 'De maatschappelijke en economische impact van cultuur en de creatieve sector'

Geachte mevrouw Wertheim,

Op 6 december 2022 hebben wij uw advies 'De maatschappelijke en economische impact van cultuur en de creatieve sector' ontvangen. Wij zeggen u dank dat de SER Overijssel op ons verzoek met dit onderwerp aan de slag is gegaan. Via deze brief reageren wij op uw twee hoofdadvisen en zes deeladvisen (hieronder in vet en cursief weergegeven). Het conceptadvies hebben wij op 27 oktober 2022 met een vertegenwoordiging van SER Overijssel besproken. Naar aanleiding van dit gesprek heeft u een definitief advies opgesteld.

Hoofdadvisen

1. Beschouw cultuur en de creatieve sector als een onmisbare factor om brede welvaart in de provincie Overijssel te bereiken; stel in het provinciale beleid de sociaal-maatschappelijk impact van cultuur en creatieve sector centraal.
2. Stel een structureel budget beschikbaar ten behoeve van de toekomstbestendigheid van de sector, ontwikkel een toekomstgerichte integrale meerjarige visie op cultuur en de creatieve sector, maak daarbij gebruik van de kracht van de stedelijke cultuurregio's en bestaande structuren (ecosystemen), zet provinciale financiële middelen in ter ondersteuning van bestaande ecosystemen en het opbouwen van nieuwe.

Onze reactie:

Ad.1

Wij onderschrijven uw eerste advies en kunnen ons volledig vinden in het door u aangehaalde advies van de Raad voor Cultuur waar heel treffend wordt verwoord hoezeer cultuur het samenleven verrijkt.

'Cultuur verstevigt sociale banden. Cultuur vergroot de mentale (en soms ook fysieke) gezondheid van mensen. Cultuur schept gedeeld plezier (denk aan theater, concert, festival, fanfare, koor, bloemencorso en oude ambachten). Cultuur bevordert de creativiteit van makers, deelnemers en publiek. Cultuur kleurt de straat. Cultuur maakt gemeenten en steden aantrekkelijker voor bewoners en ondernemers. Cultuur helpt mensen ook zich te leren uiten en elkaar te verstaan. Culturele ontmoetingen zorgen ervoor dat mensen op een prikkelende manier in aanraking komen met ideeën, werelden en kanten van zichzelf en de ander die ze nog niet kenden, en die stof bieden tot nadenken. Dit zijn essentiële waarden van cultuur, helemaal in een tijd waarin polarisatie op de loer ligt en nuance vaak ver is te zoeken.' (Bron: Raad voor Cultuur).

Brede welvaart wordt internationaal gezien als een meer complete manier om de stand van de samenleving en de kwaliteit van leven in kaart te brengen dan alleen de traditionele indicatoren zoals het bruto binnenlands product (BBP). Door de komst van de regiodeals meet het CBS sinds 2020 de brede welvaart op regionaal niveau. We constateren echter, dat de onderdelen die raken aan cultuur, geen onderdeel uitmaken van de 42 indicatoren die gebruikt worden om de brede welvaart te meten. Wij verzoeken u, om samen met ons een lans te breken richting de opdrachtgevers van de monitor. Om cultuur op te nemen in de indicatoren set. Op die manier creëren we ook een gemiste verbinding in de monitoring. Daarbij biedt een koppeling met de Boekmanstichting wellicht ook kansen.

Ad. 2

We onderschrijven uw tweede advies, maar realiseren ons dat dit voor een aanzienlijk deel een politieke keuze is. De structurele middelen binnen de huidige cultuurbegroting, aangevuld met noodzakelijke incidentele middelen, vormen de basis voor het in stand houden van onze culturele ecosystemen in Overijssel. We investeren al jaren in de culturele en creatieve sector en dit doen wij zoveel mogelijk in samenwerking met onze culturele partners, gemeenten, het rijk en het netwerk van de stedelijke culturele regio's. Wij proberen met relatief bescheiden middelen een zo groot mogelijke impact te maken. U adviseert ons om meer aandacht te besteden aan impactmeting, met oog op het nieuwe cultuurbeleid praten we hierover graag verder. Andere provincies geven (fors) meer uit als het gaat om de gemeentelijke en provinciale cultuurlasten per inwoner in 2019. Wij bekleden daarmee als provincie zoals u aangeeft in uw advies, de tiende plek op de ranglijst van de provincies als het gaat om de cultuuruitgaven per inwoner.

U beschouwt uw advies als input voor de nieuwe coalitieperiode en het is tevens een oproep om aandacht voor de maatschappelijke waarde van de cultuur en creatieve sector hoog op de provinciale agenda te zetten. U verwacht dat de provincie, in samenspraak met de culturele regio's in Overijssel en met de SER Overijssel, deze adviezen verder gaat uitwerken. Wij zien dit belang en voelen de urgentie, zeker met brede welvaart als kompas. Wij onderkennen dan ook de maatschappelijke waarde van cultuur en de creatieve sector. We geven dit al gestalte in één van de uitgangspunten van ons huidige cultuurbeleid. Namelijk cultuur verbinden aan bijvoorbeeld andere provinciale opgaven, in de fysieke leefomgeving en het evenementenbeleid.

We zien dat we op de goede weg zijn. We hebben met minimale middelen toch een krachtige basis gecreëerd. We kijken echter met zorg uit naar de consequenties van de herverdeling van gemeente- en provinciefonds. Ondertussen betrekken wij uw advies bij de voorbereiding voor onze nieuwe cultuurnota 2025 – 2028. De huidige nota ('Raak') loopt van 2021 tot en met 2024. We zien vele kansen maar ook genoeg uitdagingen. We willen samen met u en onze partners het huidige minimale niveau behouden, of liever nog, verder uitbouwen. Om ook in de toekomst onze onmisbare inspanningen te kunnen verrichten op het gebied van cultuur en creativiteit. Uw advies is een belangrijke bouwsteen in de ontwikkeling van ons nieuwe meerjarige beleid.

Deeladviezen

U stelt dat de twee hoofdadvisen met elkaar verbonden zijn door de deeladviezen. In de deeladviezen worden verschillende aspecten behandeld die in uw ogen belangrijk zijn voor de invulling van de rol van de provincie Overijssel.

Deeladvies I

Kies voor een benadering van cultuur als een publieke dienst: toegankelijk voor iedereen en een verbindende factor in de samenleving.

Aanbevelingen: Doorbreek traditionele patronen en de grenzen tussen verschillende beleidsterreinen (cultuur, onderwijs, zorg, openbare ruimte, leefbaarheid, innovatie, bedrijven en welzijn) binnen het provinciale beleid en stimuleer dat deze benadering ook door andere overheden (gemeenten) en de maatschappelijke sectoren zelf wordt omarmd.

U adviseert een zeer inspirerende benadering van cultuur, namelijk die als publieke dienst. Onze huidige cultuurnota heeft de toegankelijkheid van cultuur als uitgangspunt. Onze missie is dat iedereen kan meeprofiteren van de rijkdom van cultuur, ongeacht leeftijd, culturele achtergrond, inkomen en woonplaats. Daarnaast werken wij meer en meer integraal aan de opgaven in onze provincie. Uw aanbeveling voelt als erkenning dat we hiermee op de goede weg zijn en inspireert ons om nóg meer de verbinding te zoeken en daarin een voorbeeldrol te nemen. In het cultuurbeleid zullen we aandacht houden voor toegankelijkheid. De mate waarin we hierop kunnen acteren is gebaseerd op de middelen die voor cultuur bestemd kunnen worden.

Deeladvies II

Maak gebruik van de kracht van de regio's bij het invullen van het cultuurbeleid van de provincie; vervul de rol van de verbinder binnen en tussen deze regio's en tussen het Rijk, gemeenten en de provincie.

Aanbevelingen: Behandel de stedelijke culturele regio's in Overijssel (Twente, Regio Zwolle en Stedendriehoek) met respect voor hun identiteit, met daarbij aandacht voor een evenwichtige spreiding van middelen.

Wij onderschrijven uw advies om gebruik te maken van de kracht van de regio's bij het invullen van het cultuurbeleid en als provincie de rol van de verbinder te aan te nemen. De stedelijke culturele regio's, worden in toenemende mate vitale culturele ecosystemen in onze provincie. De rol van verbinder tussen de stedelijke culturele regio's, gemeenten en het rijk zullen we nog nadrukkelijker nemen. Wij zijn daarin wel afhankelijk van het rijk. In 2022 bracht de Raad voor Cultuur het advies 'Beweging in het bestel' uit. De staatssecretaris heeft in haar begrotingsbrief aangekondigd dat ze fundamenteel naar het huidige bestel wil kijken. Naar verwachting gaat dit kansen bieden. In november 2023 verwacht de Raad voor Cultuur het advies over de toekomst van het subsidiebestel te kunnen presenteren. We stellen ons proactief op in dit proces en zullen waar mogelijk input geven om Overijssel in positie te brengen én te houden.

In het kader van de Stedelijke Culturele regio's financieren de overheden samen enkele regionaal verankerde projecten, namelijk Vaktor, de Werf en Cross Tic. Deze regioprojecten zijn goede tijdelijke investeringen die nadere borging verdienen. We gaan ons inspannen om dit soort projecten op te nemen in de volgende cultuurbeleidsperiode.

Deeladvies III

Beschouw cultuureducatie, cultuurparticipatie en amateurkunsten als een belangrijk onderdeel in het cultuurbeleid, vanwege hun rol bij de invulling en ontwikkeling van culturele basisvaardigheden.

Aanbevelingen: Ga in gesprek op lokaal en regionaal niveau en zorg in samenwerking voor het ontwikkelen van leerecosystemen voor de verbinding en versterking van de binnen schoolse en buitenschoolse cultuureducatie. Dit moet niet alleen een brede kennismaking bieden, maar ook verdieping en talentontwikkeling

Uw advies is om cultuureducatie, cultuurparticipatie en amateurkunsten te beschouwen als een belangrijk onderdeel in het cultuurbeleid, vanwege hun bijdrage aan de invulling en ontwikkeling van culturele basisvaardigheden. Dit sluit naadloos aan op ons huidige beleid. Verbinding verbeteren tussen de basis (cultuureducatie), midden (cultuurparticipatie/ talentontwikkeling) en de top (Cibap, ArtEZ, professionele kunstinstellingen en gezelschappen) is een belangrijk uitgangspunt in ons beleid. Wanneer we één schakel terugschroeven, worden de andere ook minder sterk. Landelijk zien we veel ontwikkelingen (voorbeelden: rijke schooldag en extra aandacht Cultuurparticipatie), met een Nationaal Akkoord Amateurkunst wordt hieraan bijgedragen. Hiermee wordt gestuurd op het verstevigen van de basis naar het midden.

Het Bestuurlijk kader Cultuur en Onderwijs (BKCO) blijft een belangrijk convenant om gezamenlijk belang en intenties van onderwijs, gemeente en provincie te verbinden. Hierin kan provincie Overijssel een component koppelen waarbij cultuurparticipatie maar ook welzijn worden aangehaakt. Dan komt ook positieve gezondheid en brede welvaart in het vizier! Het vraagt wel om op te trekken als één overheid en kracht te zetten op de verbinding met het onderwijs.

Voor verdieping en talentontwikkeling blijft het heel belangrijk om de ontwikkeling van (jong) aanstormend talent, middels 'talentontwikkelaars' te blijven ondersteunen. Zodat er een sprong wordt gemaakt naar de top. Alleen dan ontstaat ook de (zich artistiek onderscheidende) culturele professional. Dat willen we vasthouden in Overijssel, omdat hiermee het vestigingsklimaat wordt versterkt. Onze partners en het (kunstvak)onderwijs zijn hierin belangrijke stakeholders, ze zijn op deelgebieden al betrokken bij ons beleid. Er wordt daarom nu gewerkt aan een nog 'integraler' beleid.

In uw advies krijgt het evenementenbeleid wat minder accent. Naar ons oordeel dragen aansprekende evenementen ook nadrukkelijk bij aan een klimaat, waarin onderlinge verbinding en de aanmoediging van creatief talent een plek krijgen.

Deeladvies IV

Investeer in het makersklimaat om daarmee de innovatiekracht en aantrekkingskracht van Overijssel te stimuleren, met speciale aandacht voor jong talent; maak robuuste voorzieningen toegankelijk voor iedereen

Aanbevelingen: Zorg voor aantrekkelijke en betaalbare werkruimtes en broedplaatsen en bied optimale begeleiding bij onderzoek, experimenten en ontwikkeling. Verbind makers, podia en gemeenschappen met elkaar

Met ons huidige beleid streven we een innovatie makersklimaat na. Zo hebben wij het regiodealproject Creatieve broedplaatsen Twente medegefinancierd. Om een klimaat te stimuleren, waarin creativiteit en innovatie voorop staan, zodat creatieve en technologische talenten zich thuis voelen en zich (blijvend) in de regio Twente willen vestigen en ontwikkelen. Ook deze regioprojecten zijn goede tijdelijke investeringen die een duurzamer karakter verdienen. Wij zullen de goede voorbeelden zo mogelijk inbrengen in toekomstige regiodeals door met de centrumgemeenten de behoefte aan fysieke broedplaatsen de ruimte te geven in beleid. Uiteindelijk zijn het de gemeenten en projectontwikkelaars die hier ruimte voor bieden in hun ontwikkelingen.

Deeladvies V

Beschouw cultuur en de creatieve sector als een onmisbare factor die bijdraagt aan brede welvaart.

Aanbevelingen: Ondersteun cultuur, de creatieve sector, erfgoed, cultuureducatie en amateurkunst in hun rol als verbinder binnen en tussen gemeenschappen, vooral in een tijd dat er veel onrust is in de maatschappij. Kies bij de invulling van de faciliterende rol voor de handvatten van de brede welvaartbenadering of duurzame ontwikkelingsdoelen (SDG's). Gebruik hierbij de kennis en ervaringen van het bedrijfsleven in de regio's.

Een innovatieve en inclusieve samenleving heeft behoefte aan een aanpak die de rol en ontwikkeling van mensen in transitie voorop stelt, zodat interventies ook gedreven worden door menselijke waarden en belangen, en verbonden zijn aan de menselijke maat (KIA creatieve industrie). Vanuit haar expertise om de verbinding tussen de belangen van mens en maatschappij met (technologische) mogelijkheden te leggen heeft de culturele en creatieve sector de verantwoordelijkheid om een bijdrage te leveren aan de aanpak van uitdagingen.

Wij erkennen in het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG) en de Omgevingsvisie het belang van de lokale kennis van inwoners van immaterieel, materieel erfgoed, cultuur en sociale samenhang. Het benutten hiervan brengt verbinding. We staan zowel landelijks als provincie nog aan het begin van deze manier van werken en dat heeft kracht en aandacht nodig. Want hoe ziet die rol van de culturele en creatieve sector in de aanpak en uitvoering van vernieuwingsvraagstukken er dan concreet uit? We willen samen met de culturele en creatieve sector, bedrijfsleven inclusief, op ontdekking gaan op welke manier we dit kunnen doen. Het is ook aan de politiek om de aandacht voor de maatschappelijke waarde van de cultuur en creatieve sector hoog op de provinciale agenda te zetten en een koers in te zetten met brede welvaart als kompas. Echte verandering komt alleen tot stand als we echt durven kiezen voor brede welvaart kompas waarin de menselijke maat een leidend principe vormt.

Deeladvies VI

Zorg voor de waarborg van de toekomstbestendigheid van de culturele en creatieve sector met daarbij aandacht voor stabiliteit én continuïteit.

Aanbevelingen: Draag bij aan de toekomstbestendigheid van de culturele en creatieve sector door te zorgen voor meerjarig provinciaal beleid, voldoende financiële middelen en mogelijkheden om aandacht te kunnen besteden aan actuele ontwikkelingen. Investeer in een meerjarige strategische digitaliseringsagenda voor cultuur.

Zoals eerder genoemd voert de provincie Overijssel al jaren een cultuurbeleid en investeren we in onze culturele en creatieve sector. Wij onderschrijven uw advies en uw aanbevelingen en zien dit ook als belangrijke input voor de nieuwe coalitieperiode. U constateert dat cultuur en erfgoed dragende factoren zijn in het behalen van beweging in transities en van provinciale doelen. Staatssecretaris van cultuur, mevrouw Uslu, geeft de overheid hierin het volgende mee: *"Die permanente reflectie op de rol van de overheid bij kunst en cultuur, een noemenswaardig en zinvol debat, vindt plaats terwijl er ook regelmatig twijfels zijn over het belang van kunst en cultuur. En daar doet de overheid zelf van tijd tot tijd aan mee. Het blijft vreemd dat wij elkaar in ons land hiervan steeds weer moeten overtuigen."* Juist in een tijd waarin ingrijpende transities onze leefomgeving fundamenteel veranderen, zien we het belang van een overheid die maatschappelijke partners kaders en continuïteit biedt. Op basis daarvan kunnen culturele en creatieve ondernemers en instellingen langjarig investeren en risico nemen, zodat cultuur en erfgoed een dragende factor in onze samenleving kunnen blijven. Wij zien onze voorwaardenscheppende rol om die investeringsbereidheid in de sector de komende periode verder te versterken.

Tot slot beveelt u aan om te investeren in een digitaliseringsagenda. Het Rijk ziet hier de komende jaren ook een belang. Digitalisering is onderdeel van ons beleid. We investeren al middels onze MKB-voucher digitalisering cultuur. Ons huidige beleid loopt tot en met 2024 en we zijn voornemens deze aanpak meerjarig uit te rollen. Dit is wel afhankelijk van de afwegingen van de nieuwe coalitie.

Conclusie

De samenleving is zich steeds meer bewust van de maatschappelijke opgaven die ons wachten. Of het nu gaat om het klimaat, de landbouw, de zorg of energievoorziening. Deze uitdagingen hebben de culturele en creatieve sector hard nodig. Dit doet de sector door een wereld te scheppen waarin de benodigde interventies een voedingsbodem vinden, en door een innovatief cultureel en maatschappelijk klimaat van verbondenheid en veranderingsbereidheid. Wij zien dit belang en voelen de urgentie, met brede welvaart als kompas. In co-creatie werken wij graag met de sector, gemeenten, het rijk en de regio's verder aan beleid dat aansluit op de belevingswereld van mensen, dat hen aanspreekt en inspireert, en dat waarde creëert voor de Overijsselse samenleving.

Gedeputeerde Staten van Overijssel,

voorzitter, A.P. Heidema

secretaris, N. Versteeg